

P. Sinthern und G. Harrasser: *Im Dienste der Himmelskönigin. Vorträge für Marianische Kongregationen. I. svezak. Drugo izdanje 1916.* U 8.-ini str. XII + 302 Herdersche Verlagshandlung, Freiburg im Breisgau ili Wien. Cijena: broš. 3.50 Mk., ukorič. 4.50 Mk.

Ob ovom smo djelu već govorili u prošleme godištu („Bog. Smotra“ VII str. 416.). Tada smo bili najavili i prvi svezak, koji nam evo sada dopadne u ruke u drugom izdanju poslije drugoga sveska. U ovom prvom — kao što je bilo i u drugom svesku — ističu se vrsni voditelji marijanskih kongregacija. Dosta je spomenuti izmed drugih pisce: Harrasser-a, dr. W. Grosam-a, Baur-a, Gatterer-a, Schwärzler-a, Schöfer-a, Wickl-a, Eggs-a, župnika Wassmann-a, Kurz-a, Zen-Ruffinen-a, Metzler-a, Resseguier-a, Protzner-a, Zorell-a, Weber-a, Ebenhoch-a, Waitz-a i Rauch-a, koji tumače sa svojim raspravama: postanak, zamašitost i cilj Marijinih kongregacija. Rasprave su pisane vrlo lakim stilom, prožete dubokim i koristonosnim mislima. Kongreganistima, a posebice vođama Marijinih kongregacija djelo će najbolje poslužiti; ono bo će im biti najspretnijim vodičem pri uređivanju i vršenju zvaničnih poslova, koji im bivaju postavljeni nastupom u kolo Marijinih članova. Djelu „Im Dienste der Himmelskönigin“, što ga prirediše isusovci: O. Sinthern i O. Harrasser uz izdašnu pomoć vrijednih strukovnjaka, želimo širenje i među hrvatskim kongregacijama.

Anton Lovre Gančević O. F. M.

Starčić Franjo: *Uputa u tjelesno besjedništvo za sve besjednike po zvanju i službi, poimence za propovjednike, učitelje, odvjetnike, glumce i ine ljubitelje besjedničke umjetnosti. U Zagrebu 1916. Tisak Karla Albrechta. Naklada piščeva. 8° str. VI. + 206. Cijena 3 krune.*

U br. 3. minuloga godišta ove smotre ocijenili smo djelo F. H. Schütha „Theorie des mündlichen Vortrages“, a sada nam je ocijeniti djelo malne istoga sadržaja, ali od hrvatskoga pisca. Naš je pisac umirovljeni župnik sada već pokojni; dok je bio župnikom, u praksi je njegovao ovu umjetnost, za koju mu je i Bog dao mnogi lijepi dar, a kad je stupio u mir, dospijevao je da nas druge teoretski uputi u besjedništvo izdajanjem posebne knjige o tom predmetu. Zadužio nas je sve. Pisac u Uvodu govori o pojmu besjedništva, važnosti i potrebi njegovoj; rije u kratko povjest besjedništva od najstarijega doba do danas, a zatim ističe, da se za besjedništvo zahtijevaju u besjednika naravni darovi ili svojstva i kako ih treba usavršiti, a mane i nedostatke ispraviti. Prvi dio ove knjige zove se deklamatorika, drugi dio mimika. Prvi dio raspada se opet u više odsjeka: 1. fiziološki dio deklamatorike govori o vesu, zvuku, glasu, o vrstima glasa, svojstvima glasa, osežu (ambitus), govorilima i disanju. 2. gramatički dio deklamatorike uči izgovaranje, naglasak i ritam. 3. umjetnički dio deklamatorike govori o mahu (tempo), dizanju i spužtanju glasa, boji ili šari glasa, o slikanju glasom, o izrazu čuvstava glasom i prijelazu iz jednoga čuvstva u

drugo. 4. odsjek sadržaje deklamatorno predavanje i uputu, kako se koja vrsta ljudskoga govora predavati ima. — U drugom dijelu govori pisac o mimiki ili kretnji. Pisac ponajprije izlaže pojam mimike, važnost, razdiobu, glavna svojstva kretnje (istinita, naravna, razgovjetna, živahna i krepka, dostojanstvena) pa što upliva na kretnju (doba, spol, stališ, temperament, zdravlje, narodnost), sredstva ili pomagala za učenje kretnje (dobar uzor i vježbanje), kada i kako se rabi kretnja, sklad mimičkih sredstava i dr., a zatim govori o mimičkim sredstvima ili pomagalima napose, a to su svi udovi tijela, po kojima se duša javlja. Tu je govor o držanju tijela, o promjenama u obličaju (čelu, očima, ustima), o rukokretu ili gestikulaciji. Važno je poglavlje o mimičkom predavanju uzvikâ, pojedinih česti govora, imenicâ, pridavnikâ, glagolâ, zaimenâ, brojnikâ, pojedinih rečenicâ (upitnih, zapovjednih, željnih, uskličnih i dr.) i pojedinih čuvstava (ugodnih, neugodnih, mješovitih) i inih potresa duševnih to napokon o mimičkom slikanju. U „Zaglavku“ govori pisac o potrebi i načinu vježbanja u tjelesnom besjedništvu. U „Dodatku“ pak sadržaje se napatuk o pametovanju ili učenju besjede na pamet, o stavu i držanju tijela besjednikova, o odijelu njegovu, na što se ima osvrtni besjednik prije nego što će da besjedi, kako se pojedine česti besjede predavaju i kako se razne promjene nastale u toku besjede, glasom i kretnjom označuju.

Kako ovaj pregled sadržaja pokazuje, djelo ovo je potpuna uputa u govorničku umjetnost. Pa ma

kakvo bilo, ide pisca već poradi toga osobita hvala, što je on prvi u hrvatskom jeziku napisao ovakovu knjigu, koja je, kako on u Predgovoru kaže, „čedni prvenac u hrvatskoj književnosti“. No moje je mišljenje, da se Hrvati ne trebaju stidjeti toga i takova prvijenca. Pisac je ne samo prodro u sam predmet i pred čitatelja iznio vjerno i točno sve poglavito, što se o govorničkoj umjetnosti dosada znade, nego je on i originalan. Originalan je u mnogim izrazima. Držim, da će i glazbenici moći poprimiti od Starčića mnogi hrvatski izraz. Tako n. pr. modulaciju glasa zove on previjadba, tempo-mah, boja glasašara, niansiranje-osjena, ambitus glasa-osež, Kehlkopfstimme-grloglas (za razliku od prsoglasa), falset-prijeglas ili pišteći glas, dominantna-temeljak i t. d. Originalan je u primjerima, kojima potkrepljuje pojedine točke teorije i koje vadi iz prvih hrvatskih pjesnika kao Gundulića, Pucića, Mažuranića, Markovića, Martića, Sundečića ter iz narodnih pjesama. Pisac poznaje dobro hrvatski jezik, da je milina čitati njegovu knjigu. Razlaganje je njegovo jasno, misli logički teku. Šteta samo što nema na koncu stvarnog kazala, jer bi djelo bilo bolje uporabivo. I tiskarskih pogrešaka imade veoma mnogo, što se ima pripisati što slabijem viđenju starca pisca, a što nevještini njegovoj. Sreća je to, što je piscu uspelo tik pred svoju smrt izdati ovo djelo, koje najtoplije preporučujem hrvatskoj školskoj omladini cjelokupnoj, napose bogoslovima kao budućim propovjednicima, pravnicima kao budućim odvjetnicima, filozofima kao bu-

dućim profesorima. Svaki će od njih moći u velike okoristiti se čitanjem i studiranjem ove knjige, koja je jedina iz struke u hrvatskoj književnosti.

Dr. Pazman.

Dr. Ignaz Seipel. Die wirtschaftsethischen Lehre der Kirchenväter. U 8-ni XVI + 326 str. Zapada: 4 K kod: Verlag von Mayer & Comp. (Singerstrasse, Nr. 7.) u Beču (Wien).

Ovo je Seipelovo djelo izišlo u seriji „Theologische Studien der Leo-Gesellschaft“ što izdavaju sveuč. profesori dr. Albert Erhard i dr. Franz M. Schindler u ime bečke Leonove Družbe. Mi se na ovo djelo osvrćemo zbog zanimivosti predmeta. Za nas mogu biti od velike koristi gospodarstveno-etični nazori crkvenih otaca. Često se prigovara, da kršćanstvo vodi do preziranja života i bježanja od svijeta i da ono čini ljude nesposobnim za poslove zemaljskog života. Naprotiv mi znademo sa činjenicama u ruci, da su crkveni oci najvećma doprinijeli cijeni tjelesnog i duševnog rada. Njihova je težnja bila, da se priznaju kršćanska ćudoredna načela u svim područjima pa bilo to i u gospodarskom. Smisao i istinitost ove stavke osvijetljena je izvrstno u djelu dr. Seipel-a, koji crpi iz djela crkvenih pisaca sve ono što spada na gospodarstvo. Djelo je razdijeljeno u više ostsječaka. Najprije auktor baca pogled na gospodarski život kod Rimljanâ u prvim vijekovima kršćanstva pod ostsječkom: „Das römische Wirtschaftsleben in den ersten Jahrhunderten des Christentums“, gdje

je osvrst na gospodarstvene prilike za vrijeme republike, te pod Cezarom i Augustom kao i poslije Dioklecijana i Konstantina. Na drugom mjestu dolazi ostsječak „Die Lehre der Kirchenväter vom Eigentum“, u kojem se navode riječi crkvenih otaca o posjedu zemaljskomu, o pravom i krivom bogatstvu i o imovini crkava. Cvdje auktor lijepo razlaže i o tobožnjem komunizmu otaca. Treći je ostsječak „Die Lehre der Kirchenväter vom Erwerbe irdischer Güter“ spominju se misli crkvenih otaca gledom na vrijednost rada, na uzdržavanje duhovnika, na svietovna zanimanja i na kamatnjaštvo. U ostsječku „Die Lehre der Kirchenväter vom Gebrauche der irdischen Güter“ govori se o upravljenju zemaljskog posjeda za vlastitu porabu, o milostinji i tomu sličnom prema crkvenim ocima. S petim ostsječkom „Die innere Entwicklung der wirtschaftlichen Lehren der Kirchenväter“ auktor ispitiva gospodarstveno-etične nauke u Evanđelju, u apostolskoj i poapostolskoj dobi, te u grčkoj i latinskoj Crkvi. U zadnjem ostsječku pod naslovom „Schluss“ pisac ispostavlja rezultate, do kojih se može doći pri proučavanju gospodarstva kod crkvenih otaca, a koje smo mi jur gore nahrenuli. Na koncu djela imamo „Namen- und Sachregister“, koji čini knjigu zgodnijom za uporabu.

Seipelova knjiga u svim svojim odsječcima zaslužuje osobitu pažnju. Ona je udešena prema zah-tjevima moderne kritike, naime u navadanju kao i u logičnom zaključivanju. Zanimateljima starokršćanske književnosti, a napose